

Hemlöshet

Vilka sociala och psykologiska faktorer leder till hemlöshet?

.....
Fördjupningsarbete
Specialpedagogutbildningen VT23
Författare: Anna Klimczyk, Nerile Kletkiene
Handledare: Alexander Akterin
.....

Sammanfattning

Detta arbete handlar om vilka psykologiska och sociologiska faktorer som leder till hemlöshet. När det gäller hemlöshet är det relevant att undersöka både psykologiska och sociologiska perspektiv eftersom de kan samverka och påverka människor på olika sätt. Faktorer som psykisk ohälsa, missbruk, trauma, bostadsbrist, genetiska och sociala arv, arbetslöshet påverkar personens möjligheter till ett stabilt liv och kan leda till hemlöshet. Genom att jämföra och undersöka dessa olika perspektiv kan man få en mer nyanserad förståelse av hemlöshet och dess orsaker. Det handlar inte bara om individens egna val utan också om ytterliggande faktorer som påverkar en persons situation.

1. Inledning

1.1. Bakgrund: vad hemlöshet är, vilka orsaker finns, vilka som drabbas

Detta fördjupningsarbete handlar om hemlöshet, hur den uppstår och vad som menas med att vara hemlös. Begrepp som hemlöshet, sociologiska och psykologiska faktorer och psykisk ohälsa kommer att förklaras.

Hemlöshet är ett stort och komplext fenomen med olika orsaker som ska analyseras från olika perspektiv. Hemlöshet är ett av de mest smärtsamma och kontroversiella problemen i samtiden. Den är synlig inte bara i Sverige, utan i hela världen. Ändå har människor svårt att prata om det. Detta behandlas som ett pinsamt ämne och hemlöshet förknippas med fattigdom. Det finns åsikter att hemlösa själva har orsakat sin situation, men det finns flera faktorer som påverkar detta. Hemlöshet beror inte bara på psykologiska problem som trauma, förlust av familj men också på olika sociala och ekonomiska förändringar som till exempel politiska reformer, ökad ekonomisk och demografisk tillväxt eller klassindelning.

Enligt Röda Korset (2023) har människor som lever utanför samhället inte råd att köpa varma kläder, mat och medicin. Många har inte tillgång till vård, skola eller bostad. Enligt Röda Korset är den utsattheten folk lever i ett resultat av förändringar i migrationslagstiftningen, rättssäkra åldersbedömningar och förändrad praxis inom socialtjänsten.

För att kunna fördjupa oss i arbetet måste olika begrepp förklaras. Hemlöshet är ett ord alla känner till, men vad menas egentligen med hemlösheten och vilka är hemlösa? Enligt Swärd (2021, 46) betydde ordet hem en bostad, men under 1700-talet fick ordet en annan betydelse. Så på 1800-talet hade ordet hem mycket större betydelse och var inte bara en plats där man bodde utan en känsla av värme och positivitet.

Swärd (2021, 47) beskriver att människor hade samma problem tidigare och blev utan hem men såg inte sig som hemlösa på samma sätt som vi gör idag. På sent 1800-tal inträffade en förändring i uppfattningen om hemmet, vilket ledde till att dess betydelse sträckte sig längre än att bara vara en bostad. Denna förändring följdes av framväxten av en ny livsåskådning som gav individen möjlighet att välja sina umgängeskretsar och sociala klasser. Klassindelningen hade en påtaglig inverkan på beteendet och livsstilen hos människor i samhället.

Åren 1965-1975 var inte så bra i Sverige på grund av en stor hemlöshet, men i mitten av 1990-talet minskade problemet. Efter ett tag uppkom ett problem igen och hemlösheten i Sverige började öka. Globalisering, förhöjd flexibilitet har påverkat det svenska samhället och situationen blev okontrollerad. Nya grupper i samhället började synas i början av 2000-talet och det var inte bara de som inte hade något hem utan även barnfamiljer, ensamkommande och människor som upplevt våld i nära relationer (Swärd 2021, 9).

För att kunna förstå hur hemlöshet uppstår måste man bekanta sig med problemet och dess omfattning. Enligt Socialstyrelsen (2021) fanns det 2017 i Sverige cirka 33 000 personer som var hemlösa. Nästan hälften av dem hade någon slags hem och låg inte ute. Människor bodde i träningslägenheter eller hade ett socialt kontrakt, vilket innebär att kommunen hyr ut en andrahandsbostad. 5900 personer av 33 000 var akut hemlösa och det betyder att människor sov ute på gatan, i trappuppgångar, bilar, tält eller liknande. Ungefär 18 % av alla bodde hos sina släktingar, kompisar eller på ett kortsiktigt boende och 4950 personer befann sig i en situation där de inte hade någon bostad att bo i för att de var utskrivna från fängelse eller annan institution (Boverket 2022).

Enligt Folkhälsomyndigheten (2022) påverkas vår hälsa av hur samhället är uppbyggt. Det handlar om uppväxt, levnadsvillkor, arbete och hur vi åldras. Hur man upplever sig själv i samhället och hur samhället ser på en är viktigt när man pratar hemlöshet. En viktig del i människors liv är att ha ett bra jobb, att ha ekonomiska grunder och att uppföra sig enligt normer. Misslyckas personen med detta, är det lätt att hamna snett i livet och då kan man bli en av de hemlösa.

För att må bra är det viktigt med insatser som stärker enskilda och tar bort hinder för psykisk hälsa, vilket är en faktor som kan leda till hemlöshet. Det kan vara allt från att minska fattigdom, diskriminering, minska utanförskap till att öka nåbarheten till boende, skola och meningsfullt arbete. Vidare läser man att en bra anknytning till vänner, familj, skola och samhörighet skapar trygghet och välmående. Detta har stor betydelse för att minska risken för hemlöshet (Folkhälsomyndigheten 2022).

1.2. Syfte

Syftet med fördjupningsarbetet är att få mer information om hemlösheten och hur det uppstår i samhället. Hemlöshet är ett viktigt ämne, men just för socialpedagogerna är det bra att ha kunskap om ämnet eftersom många av oss kommer att jobba med människor som är i utsatta situationer och tillhör olika riskgrupper. Det är viktigt att känna igen de här grupperna och ha förståelse för hur vi bemöter dem.

1.3. Frågeställning

Vilka sociala och psykologiska faktorer leder till hemlöshet?

2. Perspektiv I: sociala faktorer

Ett socialt problem som hemlöshet är farligt för samhället och riskerar att frambringa oro, minska gemenskap och motverka sammanhållning och självständighet. Ett modernt samhälle bygger på att alla ska ha möjligheter att uppnå sina mål i livet. Detta innebär att alla ska ha tillgång till mat, trygghet och bra ekonomi. Det innebär också att olika myndigheter har olika uppdrag och olika roller i samhället. Men inte alla människor får det som de borde få och inte alla myndigheter gör det som de borde göra. Ibland fungerar det inte och problemet uppstår (Swärd 2021, 17-18).

Det som kan leda till hemlöshet är brist på bostäder och dålig ekonomi. Varje år ökar mängden av människor i Sverige vilket gör att det är svårt att hitta ett hem. Det beror mycket på vilka inkomster ett hushåll har och hur de sköter sig (Fastighets- och gatukontoret 2019, 14). Strukturella orsaker till hemlöshet innebär till exempel att det inte finns tillräckligt med bostäder, brist på pengar i familjer som inte kan försörja sig eller att individer har betalningsanmärkningar och skulder. Bostäderna i Sverige är dyra för familjer med låga inkomster. Det är inte heller lönsamt för byggindustrin att bygga hus med små lägenheter (Fastighets- och gatukontoret 2019, 16).

Giddens och Sutton (2014, 291) menar att social hälsa och social sammanhållning är knutna till varandra och det ena beror på det andra. Solidaritet och tillhörighet spelar en stor roll när det gäller god hälsa. Författarna argumenterar för att människor som känner social tillhörighet är mindre benägna att begå självmord eller att må dåligt.

2.1. Bostadssituation och arbets fattigdom

Enligt Kunskapsguiden (2022) är utestängning från bostadsmarknaden ett omfattande problem. Brist på lediga lägenheter och särskilt lägenheter med lägre hyror kan vara ett problem. Höga krav för att bli godkänd som hyresgäst, långa kötider, en viss inkomstnivå leder till att vissa samhällsgrupper blir utestängda från bostadsmarknaden.

Vidare säger artikeln att under 2000-talet ökade inkomsterna och bostadspriserna markant. Detta ledde till att människor hade svårt att spara pengar och klara av ekonomin. När det gäller hyresrätter har man satsat på renovering och byggandet av nya lägenheter, men antalet är alldeles för litet och renoveringar påverkar hyresnivån. Ostadig bostadsmarknad slår hårt mot de mest utsatta grupperna som har svårt att ordna sin bostadssituation och saknar referenser eller anställning (Kunskapsguiden 2022).

Idag bor cirka 1 447 374 personer i Sverige som är hyresgäster, det vill säga de som hyr sin bostad av en privatperson eller ett fastighetsbolag (SCB 2022). De senaste 6 åren har hyrorna stigit mer än 20 % i storstadsområdena, i vissa områden är siffrorna ännu högre. Många bostäder renoveras för tillfället och det kostar för hyresgäster.

De flesta som bor i dessa områden är fattiga människor, det vill säga människor med låga inkomster. Snittet ligger ungefär på 13 300 kr efter skatt per månad. Att jobba men ändå tjäna bara 60 % av medianinkomsten kallas för arbetsfattigdom. Det innebär att ett hushålls inkomster från arbete och bidrag understiger 19 300 kr per månad. Personer som bor ensamma eller arbetar deltid riskerar att bli fattiga och förlora hemmet. 31 % av Sveriges hyresgäster har lägre inkomst än 14 000 kr per månad och har en stor risk för fattigdom. Detta leder ofta till hemlöshet (Hem och hyra 2023, 37-39).

2.2. Sociala arvet - ett steg närmare hemlösheten

Det finns många anledningar som kan leda till hemlöshet och en av dem är arbetslöshet. Enligt SCB (2017) löper barn och unga med arbetslösa föräldrar mycket större risk att bli arbetslösa eller råka komma utanför studier/skolan. De största riskerna finns i Skåne, Stockholm och Västra Götaland. Det finns studier som visar att det sociala arvet påverkar ens liv och att barn och ungdomar oftast följer "den livsstil" som föräldrarna har eller har haft. Föräldrar som inte har jobb eller de som inte har eftergymnasial utbildning ökar risken för att deras barn hamnar utanför de områdena. Föräldrarna med utländsk bakgrund (båda föräldrar födda utomlands) räknas som den största riskgruppen för arbetslöshet.

2.3. Utländsk bakgrund - en faktor

En faktor som gör livet svårare och kan leda till hemlöshet är att vara utlänning. Denna grupp som är födda utomlands har lägre utbildningsnivå, lägre sysselsättningsgrad, lägre ekonomisk standard, svårigheter att hitta ett bra jobb, större risk att bli hemlösa. Bland personer med låg utbildningsnivå i Sverige är 72 000 personer födda i Europa och 172 000 födda utanför Europa (SCB 2018).

Enligt SCB (2016) är Sverige ett av de länder där sysselsättningsgraden är högst för inrikes födda, men bland utrikes födda i Sverige gäller inte detta. Personer upplever att språket är ett hinder och känner sig samtidigt överkvalificerad för sitt arbete. Dessa faktorer leder till lägre sysselsättning, vilket ökar risken att bli hemlös.

2.4. Hemlösas uppfattningar

Clevenhag (2013, 16) berättar om hur hemlösa känner att samhället uppfattar deras situation. Enligt de intervjuade, blundar samhället just när det gäller hemlöshet i tron att de själva har orsakat sin situation. Många hemlösa känner utanförskap och stigmatisering. Det är som att ha en lapp i pannan, berättar de intervjuade.

Lotta, 46 år, berättar att det var hennes eget fel att hon blev hemlös, men att det finns väldigt små chanser att ta sig tillbaka in i samhället när man en gång har blivit utestängd. En annan intervjuad säger att vem som helst kan drabbas av hemlöshet och menar att det som sägs att hemlösa får skylla sig själva är totalt inkompetent (Clevenhag 2013, 17).

Hemlösa visar ofta missnöje för samarbetet med Socialtjänsten, särskilt de som kämpar med missbruk. Det är också en av orsakerna som leder till hemlöshet, eftersom de känner sig svikna och övergivna och undviker kontakt med Socialtjänsten. På det sättet får de inte hjälpen som faktiskt erbjuds. Men varför händer detta?

En av de intervjuade berättar att Socialtjänsten bör jobba mer uppsökande och visa att socialarbetare faktiskt bryr sig. "Det är viktigt att socialsekreterarna visar att dom bryr sig. Dom hade till exempel kunnat komma ut till Hemlösas Hus någon gång i veckan för att följa upp dom hemlösa. Dom är inte heller tillräckligt tillgängliga via telefon och behandlingsväntetiden är alldeles för lång" (Clevenhag 2013, 35). Vidare poängterar de intervjuade att det faktiskt saknas gruppboenden där hemlösa kan äga något litet och testa att ta hand om det. Genom meningsfullt arbete lär man sig successivt att ta ansvar.

3. Perspektiv II: psykisk hälsa hos hemlösa, genetiska grunder

Det finns många anledningar till att bli hemlös: skilsmässa, konkurs, psykisk ohälsa, missbruk, att leva under hot eller ha dåligt förtroende för myndigheter. Psykisk ohälsa och missbruk är dock de vanligaste faktorerna som leder till hemlöshet (Clevenhag 2013, 8).

3.1. Psykisk ohälsa

En god psykisk hälsa är viktigt för människor för att kunna klara av det negativa i livet och att kunna möta de bekymmer som uppkommer. Psykisk ohälsa innebär allt från att man kan bli väldigt sjuk, deprimerad eller att man är orolig och nedstämd. Om en person är orolig för en viss livssituation eller känner stress över en särskild händelse kan detta leda till sömnsvårigheter, irritation, sorg. Dessa upplevelser kräver oftast ingen medicinsk behandling men kan övergå till ett allvarigare tillstånd om man inte får hjälp. Detta kan i sin tur leda till större psykologiska problem och till slut ökar risken att hamna ute på gatan (Suicide Zero 2022, 20).

Diagnoser som depression, ångestsyndrom och bipolär sjukdom gör vardagen svårare och kräver professionell hjälp. Om en person redan har psykiska besvär/psykisk ohälsa kan det leda till hemlöshet. Försämrade vardag, svåra tankar, hopplöshet leder till att människan ger upp. Men omvänt kan det också vara så att om man redan är hemlös kan det leda till psykisk ohälsa (Suicide Zero 2022, 21).

I artikeln på Folkhälsomyndigheten (2022) står det att den psykiska hälsan påverkas av allt vi gör, hur vi lever och vad man har upplevt i sitt liv. Goda relationer med familj, vänner och skola kan hjälpa oss att nå våra mål och ger möjligheter till vila och avslappning. Då mår man psykiskt bra. Saknar man däremot nära relationer till sin familj eller vänner, då är det svårt att klara av livets svårigheter. Då finns det risk att hamna utanför och att bli hemlös.

När vi förlorar våra skyddsfaktorer i form av goda sociala band blir vi påverkade av dålig självkänsla och utanförskap. Detta kan leda till långvarig stress och psykisk ohälsa.

Trauma kan vara ytterligare en av anledningarna till att människor blir hemlösa. Trauma skapas när man går igenom tragiska händelser, psykisk eller fysisk skada. En viss reaktion på livets händelser påverkar ens tankar vilket kan leda till utanförskap och i sin tur kan leda till hemlöshet (Psykologiguiden 2023).

3.2. Missbruk som orsak

Ett missbruk förekommer ofta bland dem som blir hemlösa. Det är en av de vanligaste och svåraste orsakerna till att människor blir hemlösa. Ordet missbruk innebär att göra något som är fel men dessutom vara medveten om det. Missbruk går ihop med normbrytning, moral, oftast alkohol - eller narkotika bruk. Här förekommer också stigmatisering, där "missbrukare" är den som alla ska hålla sig ifrån. Orsakerna till att människor blir missbrukare är många och de är sammankopplade. Har personen ett missbruk ökar risken att bli hemlös och omvänt är risken stor att bli beroende av alkohol eller narkotika om man är hemlös (Johansson och Wirbing 2005, 77).

Det finns även siffror som visar hur stor risken är hos familjer med alkoholproblem att överföra sitt missbruk till kommande generationer: hos män som hade missbrukare som föräldrar på 1920-talet och 1930-talet var risken cirka 25 % större och hos dem som föddes under 1950-talet och 1960-talet var risken 67% större. Så det finns stora risker för människor med alkoholproblematik att vara hemlösa, särskilt om deras föräldrar också varit missbrukare (Johansson och Wirbing 2005, 78).

Det finns två typer av alkoholism: miljöberoende och familjär alkoholism. Miljöberoende är när umgänge eller det sociala livet påverkar om man ska ha ett missbruk. Det kan drabba alla, kvinnor och män. Familjär alkoholism förekommer oftast hos män och debuterar i tidig ålder. En biologisk pappa som har ett missbruk och är kriminell ökar risken för en son att ha samma problem. Även sociala problem och psykiska sjukdomar kan förekomma, så sammanfattat kan man säga att det finns stora risker för människor med missbruksproblematik att bli hemlösa (Johansson och Wirbing 2005, 79).

3.3. Genetiska grunder

Karlsson (2017, 285) skriver att det finns en förklaring till människans beteende, ens fysiska och psykiska mående utifrån varelsens gener. Vissa psykiska sjukdomar som bipolär depression kan vara en del av det personen fick av sina föräldrar eller deras föräldrar. Genetik kan förklara även olika missbruk som spelmissbruk, alkoholism och kriminalitet. Vissa goda eller dåliga gener får barn från sina föräldrar vilket gör att det finns större risk att bli missbrukare eller psykisk sjuk. Dessa faktorer kan leda till hemlöshet.

En del av personens beteende beror på miljön men arv spelar en stor roll. Gener innehåller möjligheter och begränsningar. De båda delarna behövs för att kunna resonera kring vem personen ska bli och vilket beteende den ska ha. Genetik och arv spelar en stor roll i vem vi är och vilket liv vi kommer att ha, så om en persons föräldrar har dåliga gener, kan dessa gå vidare till barnen och då ökar risken för ett misslyckade liv och hemlöshet (Karlsson 2017, 285).

3.4. Maslows behovshierarki

Karlsson (2017, 102-103) redogör att alla människor har ett antal behov för att må bra och för att utveckling ska ske. Dessa behov påverkar ens beteende. Enligt den amerikanska psykologen, psykoterapeuten och filosofen Abraham Maslow (1908-1970) har människor behov som är nödvändiga för att klara av livet. Maslow påstår att det finns två olika kategorier av behov: bristbehov och växtbehov.

Bristbehov är ett huvudsakligt behov för personens sociala liv samt psykisk och fysisk förmåga. Dessa behov är viktiga för att kunna överleva och alla människor är i behov av dem. Under sin uppväxt får barnen mer eller mindre av de behoven uppfyllda, det kan vara till exempel: fysiologiska behov (mat, sömn, kläder), behov av säkerhet, trygghet, behov att vara älskad, accepterad, att bli uppskattad. Får man inte dessa behov uppfyllda finns det större risk att man hamnar utanför, vilket även kan leda till hemlöshet.

Växtbehov är mer fokuserad på personens sociala liv och den individuella utvecklingen. Växtbehov är svårt att nå om man inte har fått bristbehoven tillgodosedda. Behov som utveckling, motivation och att kunna uppnå sina mål ingår i växtbehov. För att en person ska ha ett bra och fungerande liv måste alla behov tillgodoses. I psykologin kallas allt detta för Maslows behovshierarki. Se bilden nedan:

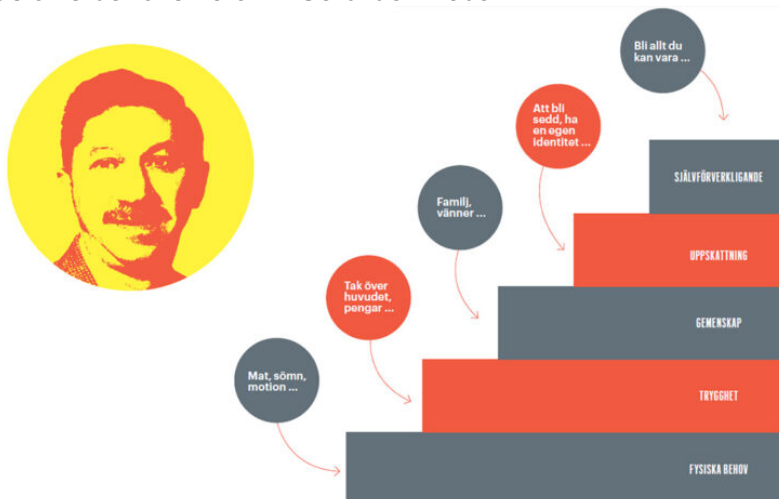

Bild av Maslows behovshierarki (Forskning och framsteg 2014).

4. Diskussion och slutsats

Resultatet visar att både sociologiska och psykologiska faktorer samspelar med varandra och påverkar ett liv hos en person som har en stor risk att bli hemlös. Syftet med vårt arbete är att visa upp olika orsaker som leder till hemlöshet så därför har vi baserat vår studie på både vetenskapliga artiklar och erfarenheter från personer som har upplevt hemlöshet. Under arbetets gång har vi undersökt både psykologiska och sociologiska faktorer som kan leda till hemlöshet. Vi kommer att visa hur dessa perspektiv samverkar och påverkar varandra.

Under våra undersökningar av hemlöshet har vi kommit fram till att det ofta läggs stor vikt på den enskilda individen. Det är vanligt att höra människor på stan som skriker åt tiggare att "gå och jobba" som om det vore en enkel lösning för en hemlös person att hitta arbete. När man saknar adress, telefonnummer eller tillgång till rent vatten, blir det dock svårt att söka och behålla arbetet.

Hemlösas uppfattningar om sin situation har en stor betydelse. Social stigmatisering leder till utanförskap och i sin tur till psykisk ohälsa, vilket är en utmaning som hemlösa måste kämpa med varje dag. Clevenhag (2013, 16) beskriver hemlösas uppfattningar om att samhället bortser från hemlösa och att de utsatta känner sig utanför och stigmatiserade. Det är därför inte konstigt att utsatta människor känner sig sårbara. Klassindelning, strävan efter ekonomisk välstånd och status försvårar ytterligare situationen för de utsatta. Människor undviker att konfrontera problemet och kan uppleva att hemlösa tar upp utrymme och resurser. Detta tolkas ibland som att man som hemlös inte anses vara värd något.

Enligt intervjuerna med hemlösa framgår det att Socialtjänsten spelar en betydande roll i de utsattas livssituationer. Hemlösa uttrycker missnöje med sitt samarbete med Socialtjänsten och upplever att de måste kämpa mot byråkrati. Det är viktigt att notera att Socialtjänstens arbete begränsas av lagstiftning och brist på bostäder. När man läser de hemlösas uttalanden blir det tydligt att en hemlös befinner sig i en djup kris och är ofta omedveten om de svåra förhållanden som de står inför. Det är därför inte överraskande att hemlösa kan ha bristande förtroende för myndigheter eller avbryta sitt samarbete med Socialtjänsten. Självklart har varje individ ett eget ansvar för sitt liv. Baserad på denna undersökning kan vi dra slutsatsen att utsatta människor ofta befinner sig i en underordnad position och lever en livsstil som begränsar deras existentiella kapacitet.

Som vi skrev tidigare i texten, är hemlöshet ett omfattande problem. För att en utsatt individ ska fungera i samhället kan man inte enbart kräva insatser från Socialtjänstens sida. En hemlös måste också vilja förändra sin situation. Men för att kunna stärka individens beslut måste samhället öppna sina armar och göra plats för den utsatta. Tyvärr finns det ingen plats för människor som inte passar in i mallen.

Det finns förutsättningar för hemlösa att få stöd. Många kommuner samarbetar idag med hyresvärdar för att tillhandahålla bostäder till utsatta personer, särskilt de som har svårt att godkännas som hyresgäster. Projektet Bostad Först kan vara till hjälp i sådana situationer. Tanken med projektet är att en hemlös person ska ha sina grundläggande behov tillgodosedda. En lägenhet är ett sådant behov. Problemet är att hyresvärdar ofta kräver att en hyresgäst ska ha genomgått en rehabilitering, vilket skapar en intressekonflikt. Men Bostad Först är ändå ett positivt projekt som kan ge hemlösa en stabil bostad och med tiden bättre psykisk hälsa.

Ekonomiska och sociologiska faktorer har en betydande påverkan på både bostadsmarknaden och arbetsmarknaden. Automatisering och digitalisering av arbetsplatser har medfört uppsägningar och svårigheter för arbetssökande att söka nytt jobb. När en individ befinner sig i en pressad situation där ens överlevnad är hotad, blir personen ofta tvungen att välja det minst dåliga alternativet. Det kan innebära att man tar vilket jobb som helst, även om det är underbetalt. Alternativt kan man hamna på Arbetsförmedlingen i hopp om att få stöd. Ekonomiska svårigheter kan då uppstå, vilket i sin tur ökar risken för att förlora sitt hem. Dessa ekonomiska och arbetsrelaterade påfrestningar kan orsaka psykisk ohälsa, vilket i sin tur får negativa konsekvenser för individens förmåga och förutsättningar.

Som vi nämnde innan kan psykisk ohälsa, missbruk och även det genetiska arvet orsaka hemlöshet. Missbruk är en av de mest omfattande orsakerna till hemlöshet och många hemlösa använder alkohol och narkotika för att glömma vardagen. Människor är oftast medvetna om det men kan inte sluta. Det leder till skuld känslor och depression. Bland de hemlösa finns det folk som redan lider av psykiska störningar och sjukdomar som gör det lättare att fastna i missbruk.

Missbruk omger hela människan - fysiskt, psykiskt och socialt. Det rör alla i den enskildes omgivning. När en människa är fast i missbruket gör den allt för att förse sig med substanser

han behöver att må bra av. Oftast är det en ond cirkel. Man missbrukar för att må bra men det varar inte länge. Man behöver alltid mer. Det gör att människor skuldsätter sig. I brist på pengar till att tillgodose behovet säljer man allt och hamnar på gatan. Människor förlorar inte bara tak över huvudet men också relationer med sina närmaste och vänner. Folk tappar ofta hoppet om en bättre vardag. Händer det under en längre period kan problemet visa sig i psykisk ohälsa. Här är det viktigt att nämna att ärftlighet och genetik har en stor betydelse. Därför kan slutsatsen dras att missbruk definitivt är en av de svåraste faktorerna som leder till hemlöshet.

Hemlösas situation återspeglas i Maslows behovshierarki. För att kunna må bra och att kunna lyckas i livet måste våra grundläggande behov bli tillgodosedda. Vi har kunnat visa att hemlösas grundläggande behov oftast inte kan tillgodoses och därför mår de dåligt och lider ofta av psykisk ohälsa. När en människa får brist på mat, sömn och bostad, förlorar den trygghet och det påverkar ens psykiska förmåga. Det är våra grundläggande behov som styr vårt beteende och vem vi är. Därför är det inte konstigt att hemlösa människor misslyckas. Här kan slutsatsen dras om att människor inte får sina grundläggande behov tillgodosedda, är det svårt att gå vidare i livet, att lyckas, att uppnå sina mål och det är nästan omöjligt för utvecklingen att ske.

Vi har kommit fram till att både sociologiska och psykologiska perspektiv spelar viktig roll. De båda perspektiven kan inte existera utan varandra. Människan är en komplex varelse med känslor och behov. Den är inte skapad för att vara ensam. Människan behöver socialiseras genom tillhörighet i olika grupper. Individerna behöver bli bekräftad och ha sina grundläggande behov tillgodosedda. När man är "utanför" förlorar man sin identitet och känner att man förlorar sin plats i samhället. Detta kan påverka en människa på ett negativt sätt och leda till psykisk ohälsa. Därför tycker vi att hemlösa är en väldigt utsatt grupp och det är viktigt att skriva om hemlöshet.

Baserad på vår studie drar vi slutsatsen att hemlöshet orsakas av en kombination av psykologiska och sociologiska faktorer. Det är ett komplext fenomen som påverkar hela samhället. Det är viktigt att förstå hur psykologiska och sociologiska faktorer samspelar och förstärker varandra. Till exempel en persons försämrade psykisk hälsa kan leda till hemlöshet, men även hemlöshet kan leda till psykisk ohälsa. Båda perspektiven är sammankopplade och det är viktigt att komma ihåg att det alltid finns en bakomliggande orsak till varför människor hamnar i den situation de är i. Alla de faktorer vi har nämnt under arbetets gång påverkar människors liv på ett negativt sätt och försvagar deras existentiella kapacitet.

Som specialpedagoger är det viktigt att känna till orsaker som leder till hemlöshet. Vi kommer att jobba med utsatta människor som lider av missbruk, ångest, psykiska sjukdomar och socialt utanförskap. Ju mer kunskap vi har, desto större chans har vi för att kunna hjälpa de drabbade på rätt sätt. Att hjälpa människor i tid är det viktigt för att kunna fånga upp ett problem innan den eskalerar.

5. Källförteckning

5.1. Elektroniska källor:

Psykologiguiden. 2023. Trauma.
<https://www.psykologiguiden.se/rad-och-fakta/fa-hjalp/kris-och-trauma/trauma> (hämtad 2023-02-13).

Folkhälsomyndigheten. 2022. Vårt samhälle och nära omgivning.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/vad-ar-psykisk-halsa/vad-paverkar-var-psykiska-halsa/samhalle-nara-omgivning-och-individ/> (hämtad 2023-02-13).

SBU. 2016. Personlig samordnare kan minska hemlöshet.
<https://www.sbu.se/sv/publikationer/nya-vetenskap-och-praxis/personlig-samordnare-kan-minska-hemloshet/> (hämtad 2023-02-24)

Forskning och framsteg 2014. Maslows behovstrappa.
<https://fof.se/artikel/2014/3/galler-maslows-behovstrappa-fortfarande/> (hämtad 2023-02-27)

Psykologiguiden. Maslow Abraham.
<https://www.psykologiguiden.se/psykologilexikon/?Lookup=Abraham%20Maslow> (hämtad 2023-2-28).

Kunskapsguiden. 2022. Om hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden.
<https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/ekonomiskt-bistand/hemloshet/om-hemloshet-och-utestangning-fran-bostadsmarknaden/> (hämtad 2023-03-04)

Fastighets och gatukontoret. 2019. Program för att motverka hemlöshet.
<https://motenmedborgarportal.malmo.se/welcome-sv/namnder-styrelser/kommunfullmaktige/mote-2020-05-20/agenda/program-for-att-motverka-hemloshet-antagandehandlingpdf?downloadMode=open> (hämtad 2023-03-01)

SCB. 2022. Boende i Sverige
<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/boende-i-sverige/> (hämtad 2023-03-04)

SCB. 2017. Risk för att arbetslöshet går i arv.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Risk-for-att-arbetsloshet-gar-i-arv/> (hämtad 2023-03-26)

SCB. 2018. Lägre sysselsättning för personer med låg utbildningsnivå.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2018/lagre-sysselsattning-for-personer-med-lag-utbildningsniva/> (hämtad 2023-03-06)

SCB. 2016. Stor skillnad i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2016/Stor-skillnad-i-sysselsattning--mellan-inrikes-och-utrikes-fodda/> (hämtad 2023-03-06)

Röda Korset. 2023. Människor som faller utanför skyddsneten.
<https://www.rodakorset.se/om-oss/fakta-och-standpunkter/manniskor-som-faller-utanfor-skyddsneten/> (hämtad 2023-02-13)

Socialstyrelsen. 2021. Fler åtgärder behövs för att förebygga hemlöshet.
<https://www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/flu-atgarder-behovs-for-att-forebygga-hemloshet/> (hämtad 2023-03-15)

Boverket. 2022. Hemlösa.

<https://www.boverket.se/sv/boende/bostadsmarknaden/bostadsmarknadsenkaten/bostadsmarknaden-for-olika-grupper/hemlosa/> (hämtad 2023-04-14)

5.2. Tryckta källor:

Swärd, Hans (2021). *Hemlöshet: ett komplext problem i ett föränderligt samhälle*. Tredje upplagan Lund: Studentlitteratur

Clevenhag, Naima (2013). *Vägen till hemlöshet: [en bok av Naima Clevenhag & Hemlösas hus]*. Helsingborg: Brun mediaproduktion

Goffman, Erving (2020). *Stigma: den stämpelades roll och identitet*. Femte upplagan Lund: Studentlitteratur

Giddens, Anthony & Sutton, Philip W. (2020). *Sociologi*. Sjätte upplagan / fackgranskning och svensk bearbetning: Thomas Johansson Lund: Studentlitteratur

Giddens, Anthony & Sutton, Philip W. (2014). *Sociologi*. 5., rev. och uppdaterade uppl. Lund: Studentlitteratur

Matzinger, Anna (2020). *Livsviktiga snack*. Första upplagan [Stockholm]: Suicide Zero

Karlsson, Lars (2017). *Psykologins grunder*. Sjätte upplagan Lund: Studentlitteratur

Johansson, Katarina & Wirbing, Peter (2005). *Riskbruk och missbruk: alkohol, läkemedel, narkotika : uppmärksamma, motivera och behandla inom primärvård, socialtjänst och psykiatri*. 2., [utök.] utg. Stockholm: Natur och Kultur

Hem & hyra: för dig som hyr din bostad : Hyresgästföreningens medlemstidning. (2007-). Stockholm: Hyresgästföreningen